

O`zbekiston Respublikasi Oliy va o`rta maxsus ta`lim vazirligi

M.Ulug`bek nomidagi Samarqand Davlat Arxitektura qurilish institute

Qurulish boshqaruv fakulteti

Kasbiy talim kafedrasasi

Bitiruv malakaviy ishining

TUSHUNTIRISH XATI

Mavzu: Rangtasvirda naqqoshlik uclubida ish bajarish va yni uqitish uslubi.

Bajardi Boynazarov Javlon

Rahbar: Abrayv K

Kafedrasi mudiri Raximov A

Samarqand-2012

MUNDARIJA

1. Kirish.....	.
2. Mavzunig asoslari	.
3. O'quv uslubiy qismi	.
4. Illystrasiy	.
5. Ekalogiya.....	.
6. Xulosalar.....	.
7. Adabiyotlar.....	.

Kirish

Xar bir davlatga yuqori malakali kadrlarga xam vaqt exdiyoj, bulgani, chunki davlat tuzish quduratning madiy va manaviy taraqqiyoti ilmiy xunarli kishilarsiz tasavur qilib bulmaydi. Jozon amaliyotida talimni tashkil etishning turli namunalari malum ularning aksariyati miliylik va umuminsoniylik tomoyilariga uchun xam kopgina mafaqqiyatga erishgan talim. Miliy qadriyatlarining yuzaviy qismi bulganligi uchun xam uuzviy negizg ega bulishi albata shart. O'zbekiston Respublikasi oily majlisi 1997 yil 29- oktiyabrda qabul qilingan tlim tug'risdagi yangi qanuni va kadrlar qabul qilgan talim tug'rsdagi yangi qonun va kadrlar tayorlash miliy dasturi. Mstaqil O'zbekistonning takim soxasida miliy siyosa atni belgilb beradi albatta talimda. Miliylikni uzligi bulmaydi balki u umuminsniy tajiriybalar u negizida bulishi xam zarurdr shu tufayli xam bobalarimiz ilim va hunar olishda beshikdan qabirgah tamoyiliga amal qilganlar.

Davlatimiz siyosat iqqisadiyot va talim soxasida qmalga oshiradigan barcha isloxtlar markazida inson unung talim taebiyasi turadi. Aynan talm ishi, miliy uyg'onish g'oasini amalga oshirishga qadar bulgan ovlodni tarbiyalash ishi. Davlatbuish, uning ustuvor vaziyfalaridan biri bulib qolmoqda degan edi. O'zbekiston Respublikasi Pirizdent I.A. Karimov. Mustaqilig sharoyitda ruy berayotgan o'zgarishlar jamiyat fantexnika ishtimoyi –iqdisodiy taraqqiyot mexnat va kasb xunar talmining rulini oshirib yuboradi. Bu xali o'z navbatida baza mana sabatlr sharoyitida ijodiy foliyat kursataoladigan ishchi va mutaxasislarni tayorlashda muxim rul o'ynaydigan mexnat va kasb xunar talim o'qituvchisining kasbiy tayorgarlik darajasiga bulgan talabni oshadi kaspiy foliyatga kunikish xsil qilish mudatda yosh mutaxasislr butun xaytiy tajiriybalarni shuningdek oily o'quvyurtidagi tayorgarliklar. Moxiyatiga tushunib yutudlar sung paytlargacha pedagog oily o'quv yurtlarining soni pedagakasi kaspiy talim fakul tetida talablarga oldайдan malum xolat va vaziyatlardan ish kurish buyich bilim va shu xarakatlar usulari shakilantirish boyis masala sifatida qarab chiqildi xozirgi zamon Bz rang ozor iqtisodiyoti va fan texnika taraqqiyoti sha

aroitidan ayniqsa bo'lajak kasb talim o'quvchisi muntazam ravishda o'z bo'limi tajribasini oshirib boruvchi amaliot qo'ygan masalalarga fan texnika va ishlab chiqarish texnologiyasidan javob topa bilishi shuningdek fan asosda amalyotni xam takomillashtirish bilan shug'ulanmog' lozim shuning uchun xam talabalar oily o'quv yiliga talim olish jarayonida faqat ilmiy va amaliy bilimlar shu xarhil usullarini egallanishi bilan chegaralanib qolmasdan ulardan mustaqil ishlash qobiliyatlarini shakllantirishga xam alohida axamiyat berish kerak xar qanday ish va vazifalarni bajarishda talaba o'zining mustahkamligini ko'rsatish uchun keng ko'lamli puxta bilim va ish xarakat usullariga ega bo'lishi va boshqalar tajribalarini muntazam o'rganishi va muximlarini o'zining mulkiga aylantira olishi zarur ,shu

bois men xam to'rt yil davomida ushbu oliy dargohda san'atshunoslik yo'nalishi bo'yicha olgan bilim va xunarlarida badiy naqqoshlik san'atiga qiziqib bitiruv malakaviy ishimni katta o'qituvchi K Abrayov rahbarligida naqish solish va uni uslubiy mavzusida malakaviy mavzusini tanlaim chunki bu xalq amaliy sanati tirlaridan biri bulgan badiy naqishlikni o'sib kelayotgan yoshlarga o'zgarib kelishga naqqadqr xuzur bag'shlaydi.

Sen bir xarif o'zgarmas yu rang ila,
Aning xaqin aylamak meng ganj ila.

Pirzidentimiz I,A, karimov takidlaganidek o'sib kelayotgan yosh ovlodni barkomol yetuk mutaxassis qilib tarbiyalash bugungi 21-asir talabidir xurmatli xayot rayisi va azolari edi ruxsat berslaringiz mavzuni boshlasam shu boyis bugungi kunda xotin-qizlarimiz ishtimoyi foligini oshirish. Masalasi Respublikamizda kelajakni xal quluvchi muxim dolzarb masaladan iborat.

Mavzuni taxliliiy asoslash

Xaliq amaliy sanatining tarixiy insoniyatning uzoq utmishidan boshlangan. Arxilogik Qazilmalar kursatishda bunday ijod maxsul bulgan buyumlar tosh asirdayoq paydo bulgan. Sanat asarlar davomida insoniyatni oxong robo kabi 'ziga rom qilib keldi. U insoning quvonchi va kulftda eng yaqin dusti maslaxatguy buldi, turmush va mexnat predmetlaridan singib hayot faoliyati uchun guzal mxnat hosil qiladi, va uning ijtimoyi estalik idiyalrini badiy didini shakilantiradi tuyg'larini tarbiyalaydi ongi va qalbini ulg'aytiradi xalqamliy sanati insoni xar jixatdan mukamal erkin va guzal jamiyat bulib ayni chog'da o'zi xam ruvojlantiraypdi. Inson ongi Manaviy badiy didi extiyojlari o'sib turmushi forovonlashib brogan sayin uning manaviy talablari qondirish zarur bulgan xalq amaliy sanati zam uning mazmuni badiy ifodalar visitalar oqimlar metodlar keng va ruvoj topadi.

O'zbek xalq amaliy sanati insoniyat madaniyatida o'ziga xos muxim o'rin egalaydi O'zbek xalq amaliy sanati ustalari yaratgan yuksak sanat namunalari turli tomonlar o'yma tuqima naqishlar buyumlar o'tmishida xam xozir xam duniyoda mashxur bulib joxoning turli shaxarlarida amaliy sanat entagirafiya mavzularida namaoyish etilmoqda bularning xamasi bir-xozirgi avlodlaruchun benixoya xuzurbaxsh baxt manbaydir.

Kishilarga estetik tasir qilishda xaliq amqliy sanati muxim avzaligi ega. Rasim , adabiyot muzika vaqt sanat sifatida namayon bulsa amaliy sanat namunasi badiy asar bulishi bilan birg ayni chog'da zarur uy ruzg'or piridmeti sifatida ishlatiladi. U inson yurmusida chuqur kirib boradi xar kuni mittasil tasir kursatadi manaviy olamni baytida ruxiyatini tarbiyagalaydi, badiy r uxiyatini tarbiyalaydi, bunday didni shakilantiradi shuning uchun xalq amali sanati kamirav quruvhsi bulinishi yosh ovlodni g'ayoviy estetik axlaqiy tarbiylshda katta axamiyatga ega. Bu tugaraklrda o'quvchlar guzalik yurlatsh sirlri bilan anishib qanon qilmay jismaniy mexnat malakalariga xam ega buladi unar ortiradilar xunar esa muxim ijtimoyi axamiyat ega sharqning buyuk mutfakirlari xunar xuquqda bundaydegan

Xunar o'rgan chunki

Xunar kup sir

Yopiq xozonlarni ochr birma-bir

Xonor birkar xamon

Xar ish bu joxonda yurishgay ravon xozir Respuvlikamizning kuplarga mahkiablardan piyonerlar uylar va saroylarda xozir xali amalgam sanat tugaraklar ishlab turibdi. Ammo xar bir tugarak raxbar ish olib bormoqd nimaga deganda o'quvchlar xalq qmqliy o'zgartirish metodlari xali ishlab chiqilmagan xalbuki bunday bulmagan extiyoj katta chunki bir kishilarning kupchilik bu xunar egasi bulib maxsus pedagog talim tarbiya olishmagan malimlik malakasida ega emaslik qolaversa ulardan kupchiligini xalq amaliy sanati shuningdek xatto egalagan xunar buyich bilomlri xam yetarlich keng va izchil emas o'z sanatining boshqa sanat turlari idyologiya bilan alaqsini chuqir bilmaydilar va talim-tarbiya jarayonida ularniuziga bog'lanmaydilar natijada talim tarbiya omuxta zarisha olib borilmaoqda. Shularni xisobga olib bir ushbu ishda xulq amaliy sanatining muxum turinaqoshligi sanatining taraqqiyot yuli naqoshligi tugragining mazmuni uni ar shroytlrida naqosh solishga o'zgartirish metogikasi va boshqarqdi bayon etamiz ushbu kitob maktablar piyanrlar va o'quvchlar saroylar ulr qoshida tashkil etilga naqoshlik tugaraklar uchun qulanma tarizida yaratildi qulanma naqoshlik tayorlash tugaraklar piragiramasida asoslangan tugarak azolarida noqoshliksanati xaqida tasvur xosil qilish va naqoshlik qoydalari amalda kursatish uchun mashxur naqoshlik olimjon Qqosimjonov Yaqubjon Ruubov Sayidma naqoshlik , Abdul Bolayiv tor tuxta Xujayevyaxshi naqoshlik qulamda namayish etadi.

Ushbu qulanmaning yozliishga uning qimatli maxalaxolatlari bilan qatnashgan O'zbekiston Pedagogkia fanlari ilmiy tekshirish inistut estetik tarbiya sektorining mudiri Norqozieva Abdul Bolayev Toxir Tuxtaxujayev Raxim Xasanov O'zbekiston xalq rasomi mashg'ulati boshlashda avola tugarak uchun maxsus xona jixozlash zarur. Jixozlar mashg'ulotni metodok va didoktik jixati tog'ri tashkil etishni taminlaydi va samaradorlikni oshiradi xonq keng derazalik bulib unga quyosh nuri chap tomondan tushib turishi zarur yorug'lik chap trafddan tushib tursa bolalarning ko'rish qobiliyati susayadi ularning umirga pog'onasi qayishmaslik uchun portibil bulimlrning buyi va yoshga qarob munosabat bulishi lozim xona diyarli quruq toza bulishi xarpat (18-20 gradis) saqlanishi hak tugarak raxbar o'quvchlar isg ustuda tula nazorat qilib tushushi va xar bir o'quvchi bilan idvidal ishlay olishi uchun xamda tula imkoniyat yaratish lozim xonada o'quv qurolai va matiryalar kurgazma mariryalari va ularni xamda o'quvchilar ishlari saqlash uchun shkaf yaki tachkalar bulishi zarur. O'quvchilarga mashg'ult paytida gavdalarinto'gri tutib o'yish xamda asbob uskunlardan foydalanishda metadik va xafsizlik qoydalariga royq qlish kerakligi tushuntirladi va kuzatiladi naqqoshlik sanatti asarlarni taxlilqilishda xulq uskularni asarlarni ularning ijodiy foliyati ayrim davlatlarni ustalar ish uslubini qulab ularning bir birdan farqini kursatishda texnik vastalardan foydalanish katta sunovlar beradi bunday texnik vostalarga epadushuv bilmashib kinaapirika va diparktor magniflr tilazar va boshqalar kiradi.

Tugarak raxbarlarning texnik vostalardan to'g'ri va unimli foydalanish o'quvchlardan sanatg katta qiziqish uyg'otadi ulardaa ijotkorlik va aktivlikni ortadi malumki bular o'z navbatida mashg'ulatni mazmunlik olib borishda yordam beradi.Shuningdek kursatmlik yordmida o'tgazilgan mashg'ulotlar o'quvchlarda fikirlash piridmet xudishularni bir birg taqoslash ular o'rtasidagi umumiylik yoki tavgini aniqlashda o'tilgan toman uzoq vaqt eshta olib qolish kunikmalari xosil

qiladi, Naqish chizish uchun yaxshi sifatli rasim daftar olam yoki aliksnidirshka qog'oz o'tgach yumushoqlikda odiy qora qalam yumushoq odiy oq yoki kuk o'chirgich uchburchak yoki to'g'ri ciziqli serkul 1 dona 10 gacha bulgan xar xil muyqalamlar kerakli buyoqlar quruq buyoq guvush , Akvai emusiya buyoq menihl buyoq moy buyoq qarish uchun idishlar yoki bankachala aralashtirish uchun tayoqchlar mavjud bo'lishi lozim. Naqish chizish uchun quyagi qalam xilaridn foydalanish mumkin. M.T.M yoki H.H.B hali qulanma turlrida foydalanadi qatiq qulnmalar qog'ozni tilib yuboradi va o'chirgichda iz qoldiradi xadan tashqari yumushoq qalam bilan rasim chizish yzmaydi u buylib ketadi ,

Qalamni ishga tayorlashga alaxida axamiyat berish kerak qalqm uchun chiqarishda yuqori qismi 15-20 mm qiavit qismi taxminan 5-6mm ochiladi chizilayotga chiziqlarni qul tushib qalamlik uchun qalamning ochoqdanilga qismida sali balandroqdan uch bormoq bilan ushlanadi qatiq qisib ushlanmaslik kerk bularning xamasi malum kursatib tushuntiradi chiziladigan naqishnng markazini aniqlab belgilsh va ramklar xosilqilishda to''ri uchburchkli chiziqchadan xarxil ulchamdagi aylanalar chizishda va tegbulaklr ga bulishda serkulda faydalanadi. Naqishga buyoq yaxshi muy qalamlar bilan srlarda muyqalamlarning ishga yaroqlisi quydagicha tqnlab olinadi uni suvga solib silkitiladi ayri moy qalamlar chibirikib iosizngichga xolga kelsa ishga yoroqli tuzib tursa u yaroqsiz miuyqalamlar bursiq sari olimxon kabi xayvonlar yungidan tayorlanadi. Bir bursiq yungidan tayorlangan 1dona 10gacha nomerli muyqalamlardan foydalanish tafsiya etiladi. 1 suyox muyqalam 1.2.3 muyqalamlar bulib axta yordamida naqish tushurilganda sung ularni yarqirab chiqishi va qular birga targ'b boorish xamda oq bandlarni tortishda ishlatiladi 4,5 nomli muyqalamlar bun v marg'ularni ranglashda qulanadi. 2, Oliy muyqalam 6,7 nomli muyqamldr bulib ular baig gul va kichik yuzalarni ranglash xamda naqish kampazelarini chekalarini yurg'izib chiqish uchun ishlatladi.

3, Moyli muyqalamlar 8-9-10 numerli muyqalamlar bulib katta zumin kichik zuminga rng berish uchun foydalniladi. Nqaishda ishlatiladigan buyoq turlari quydagilardan iborar quruq buyoq qurish aklri emusiya buyoq meniral buyoq tempa buyoqlar tugarak mashg'ulotlarda eng kup qulaniladigan buyoq gurishdir guvish kichik idishchlarda yoki oloxida bandliklard buklib u suvda yaxshieriydi guvishning yani bir qulayligi shundaki u biln turi rangdgi qag'oznig va yog'ochlarni xam buyash bir rang boshqa rang aralashtirish uchun bir rang xam xosil buladi xar bir buyoq alaoxida stakan yoki kichik idish tayorlanadi aloxida tayoqch bilan aralashtiriladi. Buyoq zarur quyuqlikda va tiniqlikda tayorlanish lazim buning uchun oq buyoqni boshqa buyoqlar bilan aralashtirib kerak rang topaolishi xam axamiyligiga ega.

Yog'och buyo jilvir qlarni naqishlash uchun quydagi asbob usguna va muhurlar kerak yog'och bulaklr qog'oz bor pista kumir sinka dakaxitay qog'oz nina li yelim quruq hukul buyoqlar lak 1-20 nomerli muyqamldr mashtbli idishhlar va bashqalr naqish malum o'quvchlarga bu asbobni ishga tayorlash va ulardan faoydalanish yulini uzgartadi.

O'quvchlar yog'och buyimlar naqishlari uchun yog'och turlari va ularning xususiatlarni bilish kerak chunki naqish ishlashga xar qanday yog'ch yaramaydi

naqish ishlash uchun. Mos yogoch tonlangandan keyin unga daslabgi ishlav beriladi va yzasi tekshiriladi amda tekshirgandan yuza buyladi.

Naqishishlari uchun qayin qaag'ay terak nok yong'oq va boshqa yog'ochlar tanlanadi bu yog'ochlar tabiiy sharoyit yaxsh qurtilgan bulishi va xech qanday nuqsanlar bulisi kerak. Yuqori yuzasiga mexanik ishlar berilgandir keyin olib may yoki dirktirlik may sarlanadi . axak tayorlash yupqa xitoy qo'oz naqishlaridagina ugun yurasiga masholda tayorlandi naqishning yari yoki chorak qismi qog'ozga yumushoq qora qalam bilan chiziladi. Naqish simetirik o'qlar ikki turi undan ortiq bulaklarga bulaklanib naqishni yumushoq yostiqlch usuga quyib nusxa ustd igna bilan teshib chiqiladi teshilga nusxa kurish uchun teshikshlar ossida naqish nushasi yuzaki yoki muydalydiga qilib belgilanadi nusixa qanchlik mayday bulsa teshikchlar orasi shunchlik yaqin bulishi kerak shundan qog'oz yuborilganda butun naqish yoniynusixa xsil buladi. Tayorlangan taxalardan biri uchun martiba foydalanadi shunday uchun ular extiyodlab saqlanadi.Taxta yog'och yuzasiga yozilib ustudan xalqa uzulib chiqadi yoki bosib yurg'uziladi, Natiyjada naqishdan iborat xosil buladi xakaqa tushurilgan iz uxhib ketmasligi uchun naqish yular ustudan kichik nomlar muyqalam qara yoki bino tog' qalam bilan siyox qalam qilib chiqiladi va naqishlangan yuzaning eng chtga qara buyoq bilan 3-5 mm yug'nlikda olib tortiladi. Yog'och yuzasiga tushurilgan naqishlarning izlari buyalai va bo'yoqlar uchun ustudan 2 yoki 3-marta laklabchiqiladi laklangan rangi toza va tiniq bulishi kerak bunda rangsiz sipirtlar dumar 4c,6alc,7c, markali laklardan foydalanadi laklarga buyumlar 18-22 gradisli chiniyaz va qaroq joyda saqlqnqdi kominustik partiyning tarkibiy qismi blgan estetik tarbiyani maqsad usib kelayotga yosh ovlod xar tomnlama komol tpdirishda iborat estetik trbiyani amalgam oshirishg maktablar piyonerlar saroylr vq uylari qoshda tashkil etilgan rasim foto. Badiy xovasharlariga bichish tikish kashda to'qish qanch va yog'och o'ymakorlik tugaraklari bilan bir qator naqishlik tugarak xam kata rol o'ynaydi naqishlik tugaragining vaziyfasi bolalarning badiy va ijodiy qobiliyatlarini ustirish va ular ijodiy voyaga yetishi raxbarlik qilish naqishlik tugaragi vaziyfasi sunikay muxut uyg'unligi sanat sirlari tushnasiga uzgartiishdan iborat naqishlik kup jismaniy kuch talab etadi etmaydiga amao diqat sabir tilab etadigan ishdir.

Naqoshlik sanat tugaraklar o'quvchlar kelajagi mustoqil ijod qilishga toyorligigir. Naqosh chizish orqali o'quvchilar tevarak atrofga guzalik kuri bulishga xos qilishga buyimlar bilan ishlashga ularni yuritish va boshqa sanat asqrlqri o'qiyolishi rang kampretsiya tushunchlari iborat buladi o'rganadilar Noqoshlik o'quvchilar badiy didni ravnaq topditish bilan hamasi naqoshlik tugaragi uchun muljalangan piragramani asosida oshiriladi piragiramada quydagilar kuzda tutiladi.

- 1- O'quvchilarga naqish sanati tarix xuquqida tishuncha beish
- 2- ularning naqoshlik sanati yuzasida ijogiy qobiliyati va estetik didlar o'yishi.
- 3- o'quvchlarga kuzatuvchnlik bilim oshirich ularda kunikma va malakalar xosil qilish,
- 4- ularning xalq sanatica qiziqishlar va muxabatini oshirish, piragirama o'quvchlarning yosh va qobilyati bilan darajasiga qarab ish qurib bulmydi.

Tayor mashg'ulat xafta ikki yoki uch murkab o'tkazilish mumkun tugaraklar tegishli fan o'quvchlari yoki chettan chaqiriladigan mutaxsislar bolalarning

yoshiga kura tuzaladi biror sababga kura alaxida guripa tashkil qiladi. Tugarak naqish chizishga qiziqan o'quvchilar qabul qilinaqi sinish mudati utkaziladi sinash mudati tugarak zaqqida sovol jvob utkazish chiziq uchun vaziyfalar berish orqali eng qobilyatli intizom uquvchlar tonlab olinadi. Tugarak mashg'ulot quydagi turda olib boriladi o'quvchlar naqish sanati tarixi unung xayotga o'rin xaqidq tushunchlar beriladi naqosh chizish ishlatildigan asbobusguna xamda matiryalar bilan tanishtirish va ularni ishga tushurish yular urgatish eng odiyb elamentlar qalamida chtish mashiq qiladi sitilazasiya xaqida malumao berish sitilizatsiya asason o'simlik xayvonlr duniysida xamda qushlqr qasirida olinadi turli tuman shakil tabiyatda bulitlar kichik ninachlar shoxlar bariklar gul meva muljalar lolaqijg'oltoqlar unuib chiqayotgan o'simliklar qush baliq kapaak va xakozalar naqshlar ijodiy fantaziasida qaytq ishlab chiqish naqsh mas yangi elementlar kursatilmoqda. Belgilanga tartibda numeri buyich qulanmada chizish mashg'ulati odiy naqshlik chizilishda Naqosh namunasini kuchirish chizma mashg'ulati maqsaqi kelgusida o'quvchilarda turli nutiq ishlarini o'iga xos xususiyatlarini o'zgartirishdan iborat. Bu mashg'ulat bolalrni kelgusida mustaqil kaparatsiya tuzusga tyorlaydi.

Kampazetsiya tuzish o'quvchilardan juda kup bilim va malaka talab etadi. U o'quvchilardan naqoshlik sanatining qonun va qaydalari kapresiyaning muxim qisimlari xisablanadi sitilzatsiya retim miriya siyo rang gular xaqida keng malumatga ega bulishini taqozoetadi shunigdek o'quvchi kapzesiya olish uchun rasim chizish buyich texnik malaka kpazatsiya tuzish mashhiqlqr tugarak raxbarligi daqat markazida tuzish kerak kampzitsiya xalq amaliy sanati namunalari tugarak azoarining ishlarimisolida tushunarli birlari yaxshi natijja beradi. Kampazetsiya tuzish durida o'qituvchi tugarak mashg'ulatlaida o'qubvchlar retihg semetiriya va asmetirya aoydalari o'qiuvtchi xalq usulrni asarlar yoki tugarak azolarining namunali ishlar misolida kuzaib tushuntiradi u shu tarizda naqish chizish mashg'ulatlariida o'quvchilarni ijodiy fantaiyasni ruvojlratirish badiy diniy takomilashish chizish malakalrri hosilqiladi.

Naqish kpazitiyasi bo'yasda asosan buvish buyog'idan foydalanadiguvushuntirish buyog' ishlatishda uning xususiyatlari bilmaslik xrxil qiyinchiliklar tug'diradi raxbat guvish xosilarni qayirda va qushin ishlshi o'quvchlarga yaxshilik tirish amalda qorishtirib ishlab kursatishlaozim.

Naqosh bo'yshda muyqalamni to'g'ri ushlashdaaloxida axamiyqt berish kerak ishlash uslari turliha bulishga qaramy muyqlam asosan ikki bormoq bilan ishlash lozim, Naqashlik buyashga kirishgan oldin muyqalam bilan maxsus mashhiqlqr o'tkzish kerak. o'zbek xalq ustunlari naqqoshning quydagi turlarini kuproq qulydir, lishni egr chiziqli o'simlik elementlaridan iborat naqish naqishlarda quydagilr asosiy elamet narda yuriq qulqunda kartik lola qalampir nog unrbidan poyda va boshaar.

2 qurux tir chiziqli elementlarda xoil vchlarning qilgan qiymqtg shaxiligi nagish guhlar tuzumi va yulduz simon bulb yulduz qizlarng sni uchadan o'n oltigach buladi.

Naqoshlarda zamonaviy kitob sinati xam foydalaadi o'quvchilarga kitob naqishni murakab nqishlar o'rgatishdir oldin kitob girafik ishini trix xaqida

tushunch beriladi so'ng kitobni bezashda xalq naqqoshligidan foydalanish bunda milliy xalatini saqlab uni sosul iish stik voqiyalaridan olingan matirlarblan bayitish 'quvchlarga emssunal tasir kursatgan birni oldilar bezash usuli buyum etilad; topshiriq bearish paytida o'qituvch o'quvchlarga ishni kuzatadi xukularni kuzatib tushuntirib boradi ishdagi xato va kamchiliklar tushuntirishda o'quvchilarning ruxini tushurmaslikkerak ularning ishlaridagi ijobiy tomnlama kursatib rag'atlantirish Albatda shart.

O'quvchlarning estetik qarashlrini shakilantirish masadida tugark mashg'ulotda tashqari xam bir qtor ishlar olib boiladi.Jumladan

1-sinifda kurgazma devoriy gazeta albomlar

2-ekiskursiya boorish

3-uchrashuv kechalari o'tgazish

4-kunkiriz utkazish

Tugarakdagi raxbarlarga yordamida quydagich yiliktemar ish planlarni namunasini tavsiya etamiz.

Naqish kampazetsiyasi nima.

Kompaztsiya lotinch „komposato,, so'zidan olingan bulib to'qish tuzish bir-birga solishtirish jiylashtirish ayrim qisimlarni malum tartibda bir butin qilib bog'lash manaoi bildiradi kmpazitsiya naqish sanatiniingquydagi qoydasi bilan tuzuladi.

--- Naqishlarda davriy takrorlash

--- simetriya va markaz toppish

--- bezakning denamik tuzilishi

--- yorqinligi chiroyligi

--- ranglar uyg'unligi

Bu qoydalarni o'qituvchi xalq ustalarining asrlari, to'garak azolarining namunali ishlari misolda tushuntirib boorish yaxshi natija beradi. Biror buyum uchun kompazitsyon bezak tuzishda o'quvchilar etibori piredmetning matriyali foni rangiga qaratiladi.

Naqishlarga kiritilayotgan davr ruxiga mos yangi elementlar asosida eng kop qolaniladigan besh qirali yuldz puxta chanog'i O'zbekistonning davlat gerbi va boshqalardir.

Xar bir naqish kompazitsiyaning yaratishda ijodkorning qayisi shaxar va qay sharoyitda yashab ijod qilinyotgan o'z ifodasini topadi shimol xalqlari naqoshlarda arshi qo'zoq va qirg'iz qaraqolpoqlarda esa xayrun va ularni shoxlari o'tov tasviri arman va gurizinlarda uzum va uning borligi choy barglari ukrayin va belarusiyada koproq pista xuroz mevalar va qushlar o'zbek va tojik xalq amaliy sanatda koproq gul, anor, bodom, qalampir bargi lola kungaboqar qush idishlar va boshqalar tasvirlanadi. O'simliklar xayvonlar duniyosi kishlar xarakterin aqoshlar ishlab chroyli naqish kampazatsiyasi yatqib amaliy sanat asrlarida akis etmaydilar.Naqoshlik tugaraganing mashgulotlarining oziga xos xususiyatlari ega.Dastlab har bir mavzuning nazariy asoslari turlari bayon etilgan naqosh chizish jarayonida nazarya amalyot bilan boglanadi.Oq turicha chizilgan xar bir naqqosh yoki eliment asosida nazariy xulosa chiqaradi.

O'quvchilarning tushunchalarini umumlashtiradi. Naqqosh chizish mashg'ulotlarni o'quvchilar naqqosh namunalari guzalligi mazmuni o'ziga xos xususiyatlari turlari bilan tanishtiradilar. Buyumlardagi ranglarning mosligi umumiyligi o'quvchilarga estetik zavq bag'ishlaydi ularni ijodiy izlashga undaydi. Shu boisdan naqqoshlik xaqida dastlabki malumotlar berish va oquvchilarning unga qiziqtirish uchun turlangan namunalar. O'quvchilarga naqqosh o'rgatishda xuquq dekarativ san'ati namunalarini asos qilib olish maqsadiga muvofiqdir. Bunda o'quvchilarning tasvirlash imkoniyatiga mos bo'lgan va naqqoshlarning asoslardir xilma-xil formada foydalanish mumkin ulardan eng muhimlari quydagilar;

1-namuna naqqoshdur uning kompazitsiyasi shakli rangni o'zgartirilgan xolda foydalanish

2-namuna naqqoshlardan xar xil naqqoshlar foydalanish

3-naqqoshlarning ayrim elementlarida foydalanish

4-namunalarni soddalashtirish va kompazitsiyasida o'zgartirish kiritish.

Andoza asosida naqqosh chizishning ham ijobiy ham salbiy tamoni bor ijobiyligi shundaki o'quvchi namunaga qarab naqqosh san'atning o'ziga xosligi anglaydi, uni ko'chirib tasvirlash mahoratini egallaydi. Salbiy tamoni shundaki u o'zi ijod qilmaydi fantaziyasini ishga solmaydi. Shuning uchun andozaga qarab naqqosh solish faqat dastlabki mahoratni egallash bosqichlardagina yaxshi samara beradi. O'quvchilar uchun tanlangan andoza naqqosh quyidagicha talablarga javob berish lozim ;

a) kompazitsiya shulardi simmetrik tarzda joylashishi kerak;

b) naqqoshda shakl va detallar bko'p bo'lmasligi lozim;

d) naqqoshlarning texnik usullari; murakkab bo'lmasligi keragi chizish uchun birinchi marotaba naqqosh to'rt burchagi keyin uchburchak elementlarning ritmli joylashuvi so'ngra usimli elementlari tufayli etiladi.

Xalq amaliy san'atning matralardan foydalanishda uning muayyan turning asosiy xususiyatlari saqlanadi konprezetsiya 1 chalkashtirib yuboriladigan ortiqcha detallar chiqarib tashlanadi.

1-xulq amaliy san'ati xulqida suxbat o'tkazish

2-xulq amaliy san'ati usullari bilan uchrashuvlar uyushtirish

3-konkurslar tashkil qilish

4-ko'rgazmalar tashkil qilish

5- san'at va amaliy san'at muzeyga xalq ustalarning ustaxonalariga madaniyat saroylarga tarixiy obidalarga ekskursiyalar uyushtirish. Bu kadrlar yillik mashg'ulotlar pilanda belgilangan bo'lishi ularga puxta tayyorgarlik ko'rib uyushqoqlik bilan amalgam oshirilishi lozi. Shundagina bu ishlar tuzilgan samarani beradi. Akis holda esa bu tadbirlar o'quvchilarni san'atga qilib qoladi. Naqqoshlik tugmaklik mashg'ulotlarda ta'lim tarbiya prinsiplari, naqqosh chizishda o'rgatish prinsiplariga rioya qilish muhim ta'lim tarbiya ahamiyatga ega sovet dedaktikasida o'qitish prinsiplari deganda komnestik tarbiya maqsadga va o'qitish jarayonining qonunyatlariga muvofiq tarzda o'qitishning asosiy qoidalari tushuniladi. Naqqoshlik to'garagi mashg'ulotlarning samaradorligini oshirishga metodik ishlarni tug'ri tashkil etishga ro'l mohiyat

katta o'qituvchilarning atrofga go'zalliklarni ko'rish va siza bilish naqqoshlik asarlarni tez va chuqur o'qiy bilish undagi reyting va simyani rang kulyaturlarni xamda tushunchalarni idrok qilishda mashg'ulotlarning metodik to'g'ri tashkil etilishga bog'liq. Bu esa o'z navbatda mashg'ulotlar o'z navbatda mo'ljallangan pilon asosida olib bilishni taqoza etadi., to'garak mashg'ulotlari pilon 3 xil bo'ladi; ma

1-yillik calendar

2-yarim yillik calendar

3-xar bir mashg'lot piloni

Yillik calendar pilon ya'ni o'quv yili boshlanmasdan oldin tuziladi unda yillik mashg'ulotlar turlari choragi taqsimlanadi. Yillik pilon nisbatan umumiy bo'lib yarim yillik yoki chorakliy pilonda belgilangan yo'nalish yarim yillik yoki choraklik batafsil ishlab chiqariladi. Choraklik pilonda qilinadigan pilonda ishlarning mazmuni aniq ko'rsatiladi. Bundan tashqari to'garak azolarni jamoat ishlardigi ishtiroki ham ko'rsatiladi. Temnik pilonda ish usullari ko'rgazmali qurollar xar bir tema va temachilar uchun ajratilgan vaqif borilganda choraklik va yarim yillik pilon asosida kundalik mashg'lotlari pilon tuzaladi mashg'lot piloni quyidagi tarkibda bo'ladi; a) mashg'ulotni tashkil etish b) uy vazifasini tekshirish v) yangi temani bayon etish g) o'quvchilarning mustaqil ishlari d) o'tilgan temani mustaxkamlash e) o'tilgan tema yuzasidan uyga vazifa

a) Mashg'ulotni tashkil etish tugmak rahbari o'quvchilar mashg'ulot boshlaganda kerakli o'quv qurollarni va asboblarni o'qituvchi ko'rsatgan ko'rgazmali qurollarni tayyorlab berib qo'yadilar to'garak rahbari qilishdan o'quvchilarning ishxonaning mashg'ulatga tayinlagani tekshiriladi shundan so'ng mashg'ulot temasini yozadi,

b) uy vazifasini tekshirish

To'garak raxbari uyga berilgan vazifani muntazam tekshirib borishi, xati va kamchiliklarni ko'rsatib turishi kerak. To'plangan yaxshi ishlar mashg'lati muxokama qilishdan tashqari ko'rgazmalar, ko'nkurslar va vektorinalar o'tkazish uchun xam kerak bo'ladito'plangan ishlardan albom tashkil qilinadi;

v) Yangi temani bayon etish yangi temani o'tishda to'garak raxbari uning mazmuni bayon etadi. Mashg'lotlarda zarur matirallar turi mashg'ulotga kerak ko'rgazma qurollarning o'ziga xos xususiyatlari xaqida malumotlar beradi. To'garak rahbari xar bir mashg'uloti o'quvchilarda kominestik dunyo qarashini barrkamol inson qilib voyaga yetkazishda alohida axamiyat beradi.

g) o'quvchilarning mustaqil ishlari bunda o'quvchilar ortirgan bilim va moxoratlar amalda mustaqil qulaydilar mustqil ishlash davomida o'qituvchi o'quvchila ishni kuzatib biruvci xabir shoirdiga induvidal yondashadi kupcilik o'quvchilar ishiga xos bulgan tipik xolarni kursatib tushuntirib beradi o'quvchilar ishlari taxlil qiladi yuriqlari kursatib rag'atlantiradi. Shuni aytib utisg zarurki yuqorida tavsiya etilga mashg'ulotni o'tish tartibi zarur yuqorida tavsiya etilga mashg'ulot o'tish tvsiya nomini xarakterda bo'lib xar bur tugarak raxbarining ishiga ijobiy yondoshishiga xalaqit bermaydi. Tugarak raxbari mashg'ulatni tugatish azolarini tayorgarlik isdedoti mavjud o'quv quroli va asboblarning sifati soniga qarab tashkil etadi, shuning uchun bu sixemaning

bazi bulimlari kengayuvch yaki qisqaruvchi mumkun bular xamasi tugarak raxbarining mashg'ulat planida aniq va puxda qilib ishlab chiqilga. Xarbir mashg'ulat pilanlasgtirish o'quv mashg'ulatining yirik va yarim yilik pilansiz tasavur qilish qiyin mashg'ulat pilani yilik va yarim yilik pilanda kelib chiqib pilanda mashg'ilatning temasi mashg'ulat uchun ajratilga o'qitish mashg'ulatlarining maqsqdi kerakli matiryalar ularni texnalaogik xususitati kurgazma quroli kursatadi tugarak raxbarini mashg'ulatning uchun pilani taxminan birnch bulishi mumkun. Tugarak azolarini taniqlilari bilan uchrashish kechalarini utkazish o'quvchlarning sanatkori ijodiga va shu sanat yuriga bulgan qiziqishlar oshiradi ularning bilimlarini mustaxkamlaydi duniyoqarashini kengaytiradi ular respublikamizda shunday muxur naqishlar borligiga faxirlanadilar ularning qalbida shunday sanotkor bulib yetish uyg'onadi. Uchrashuv kechasi ikki bulimdan iborat buladi birinch bulimda bita yoki ikkita dakalat qilinadi va shu dakalatlar yuzasida ikki-uch o'quvchi muzokora chiqadi. Ikkinchi bulim bunday bunday qisimdan iborat bulib bunda masalani yoki sovol jovobda kansert uyishdiriladi uchrashuv maxsus pilan buyicha uyushtiriladi va o'tkaziladi pilanda buni tayorgarlik ishlari uchrashvi jarayon aniq bulganda pilan bir qancha qisimdan iborat. Mashg'ulotning maqsadi xalq naqishlari asarlari asosida soda tushurilgan odiy elamentlar chizishga uzgartirish turli naqishni va boshqa amaliy sanat turlarini namunalari bilan tanishtirish mashg'ulat metodi tushuntirish suxbat namunalari bilan tanishish.

Kurgazmalar Olimjon Qosimjonov Yoqubjon Raufa boshqa xaliq ustalari ishlarini namunali soloxiyatlar naqishi elementlat jadual. Yangi taxmin bayon etish yangi temati utkazish o'qituvchi o'quvchilar bilan qisqach suxbat utkazadi. Bu suxbati chizlardagi naqishlar va uning elamentlati xaqida fakir yuritish suxbat vaqtida o'quvchilar naqishida solinadigan narslarning o'zi yoki rasim kurinishda va birgalikda taxlil qilinadi naqish chizish darislarda nazariy bilim asosiy urin egalaydi shuning uchun naqish chizish darislarda amal qilamiz nazariy qisim bilan birgalikda qo'shib olib beriladi. naqish cizish mashg'ulatlari paytida tugarak raxbari butun sinifni boshqarilgan xolda xarbir o'quvchiga bilan xam aloxida-aloxida ish olib boorish lozim. Naqish chizish o'zqartirish asosiy naqish elqmntlar mashiq qilishda boshlanadi. Ammo shun esda tutish keraki naqish elamentlarini kupchilik simetiriyaga usulardan buladi shuning uchun aval uquvchilar simetiriya xaqida tushunch berish ularni semetiriyaxosil qilishga uzgartirish kerak o'quvchilar olbom yoki katak dafdrda to'g'ri tekis chiziqlar chizdirib va ularni kuz chamasida teng bulak larga buldirib mashiq qilish lozim bunda o'quvchilar o'rgatuvchi yumushoqliklar qalam bilan bir xil yug'onlikda chiziqlar chizish chumlashni urgatadi. bular chizishga urganiladigan sung asosiy mashg'ulotga olbom varag'ida yoki katak dafdarda eng odiy naqish elamentlari naqish dilashga undaydi.

1-xar xil buyim yokii piridmetlarga binolarga ishlangan naqishlarning nusuhasi tushurilishi.

2-gular usimliklar tasvirlangan.

3-gul daraxt va xar xil o'simliklarning navdalari gular.

Shoxchalar yapiroqlar mevalari alaoxida-alaoxid ishlangan odam xayvon va qushlar xamda xar xil buyimlar majmusi tasirlangan pinta.

4-yuqorida aytib utilgan shrtli ravushda sadolashtirilgan xolda chizilgan plakat.

5-yuqorida nomlari kursatilgan elamenatlar malum gurupaga solib chizilgan pilakat.

6- elamentlar bosqichlarga bulib metodik plakat mashg'ulat sovol jovob suxbat formasida va amaliy ish tarizda olib boriladi.

O'zbekiston Naqishlar va naqoshlik hosili tog'risida.

Tanlavni aniqlash Sayidaxmad Norqoziyov sakson yildan beri qo'qonda yashab ijod qilmoqda Norqoziyovning ota-bobolari xam naqoshlik bilan shug'ulanganlar Toshkentda Alisher Novoyi nomidagi katta opera va balit tiyatirining Forg'ona zalini bezasgda Norqoziyov ishdirok etgan.

Xivalik Abdula Boltayiv xaqli ravushda xijira musavur naqqoshlar maktabinig otoxoni xisoblanadi.

Naqosh ijodiy uslubiy vaishbibg o'zisa xosligi jixatidan binokor naqosh xisoblanadi. Toshkentlik ustalar o'zlari yaratgan kanpazsiyadan pirgan yasi uymakor va giyometirik shakkildan fotdalangan. Pargar uslubida ijod qilgan o'umakor ustunlardan ToshpultAyibxujayov yaratgan naqoshlar yog'och va chinor yog'ochlardan yasalgan kup qirali sutel kires qutuchlarda o'zifodasni topganlar. 21-asir ikkinchi yarimidagi o'zbek naqqoshligi bezak darlig. Naqqoshlarning xilma xiligi rang bororligi bilan o'ziga xosdir.

Amaliy sanatning eng kup tarqalgan turlari naqoshlikda molosh bu bezak movlik ifoda qilgan ritmik ravushda takirorlangan qator tsvirlar uy anjomlari va jixozlrga devorlar va shiplarga chizib bo'yalgan naqoshlar ularning badiy qiymatini oshirishda kishilarnin estetik didini boyitadi naqqoshlarning o'zbek buyimlari joxonga mashg'ur o'zbaek miliy Naqqoshlarining ananviylarni saqlab ularda yangi vazmin bulib boyilgan ajoyib xalq uslublari Olimjon Qosimov (1978-1952) Toshkent Naqqoshlik maktabiningeng yirik namayondalari bu xunarga uni tutganotasi o'sha davurning taniqli. Musavir Sherxij Xasanov o'rgatgan xx-asirning20-yilidan song olimjon aka yosh ustalarni o'zgartirishga kup kuch va mexnat sariflaydi uning eng yaniqli shogirtlaridan Jolol Xakimov tToir to'xtaxujayivning kursatish mumkun. O'zbekiston xalq musaviri ush Yoqubjon yog'chdan naqish sanati o'z oysaigan utgan. Musavir murakab kmpazitsiyadan kundalik xayot mavzusi yaratadi.

Xalq amaliy sanati 21-asirdan malum taraqiyot yolini bosib o'tgan bo'lsada kupgina asboblarga kura inqirozga yuz tutgan uning kupgina rasmi muzayqilgach yoki yoqolgan endilikda bobalarimizning asarlarida yaratgan sanatiezozlanib qayta tiklanmaoqda va yaosh uastalar tomonodan muvqiyatli davom etilmoqda. Malumki x1v-xv1-asirlarda Samarqanda saroy davirlarda manbatli naqqish bilan bezaladi davurlardagi naqoshlar Temuriylar g'alabasini tarflar edi bu davurda yirik mashabli qiymatli naqoshlar kupishlatiladi rangligammalar asosan qizil va kup buyoqlar tashkiletadi sarg'ish kukimtir pushti rang x1x asirda Samarqanda saqlanib qolgan naqishga xos gammalardir.

Buxora yodigrliklari xv1 asrga oidiy devorga rasm chizish sanati xaqida tsavur qilishda yordam beradi machit madiraslarning intirlar markazi kup qirali

yulduz simon naqishlar bilan bezalgan naqish tog' va xovo rang buyoq bilan fon esa oltin urulish rang buyoq biln buyalgan. O'zbekiston Mashoqlik yozishgandan so'ng juda kup binolar xatira maydonlar saroylar quruladi rasimlar uy zamonaviy arxitoktur va naqoshlik bilan bezaladi tarxiy davlat muzayi undy nozik did bilan ishlanib naqoshlardan x1x asirda yaratilgan naqishlarda xam o'zib ketdi.

Naqqoshlik sanatining bunday ruvoj topishi xaliqning ijod korligi guzalik intilish va yaratuvchanlik saloxiyati natijjasida asosiy amaliy bu emus ijodkorligi guzalik oshnaligidir.

Рис. 129. Цветочный орнамент

129-й лист. Цветочный орнамент

Рис. 128. Цветочный орнамент

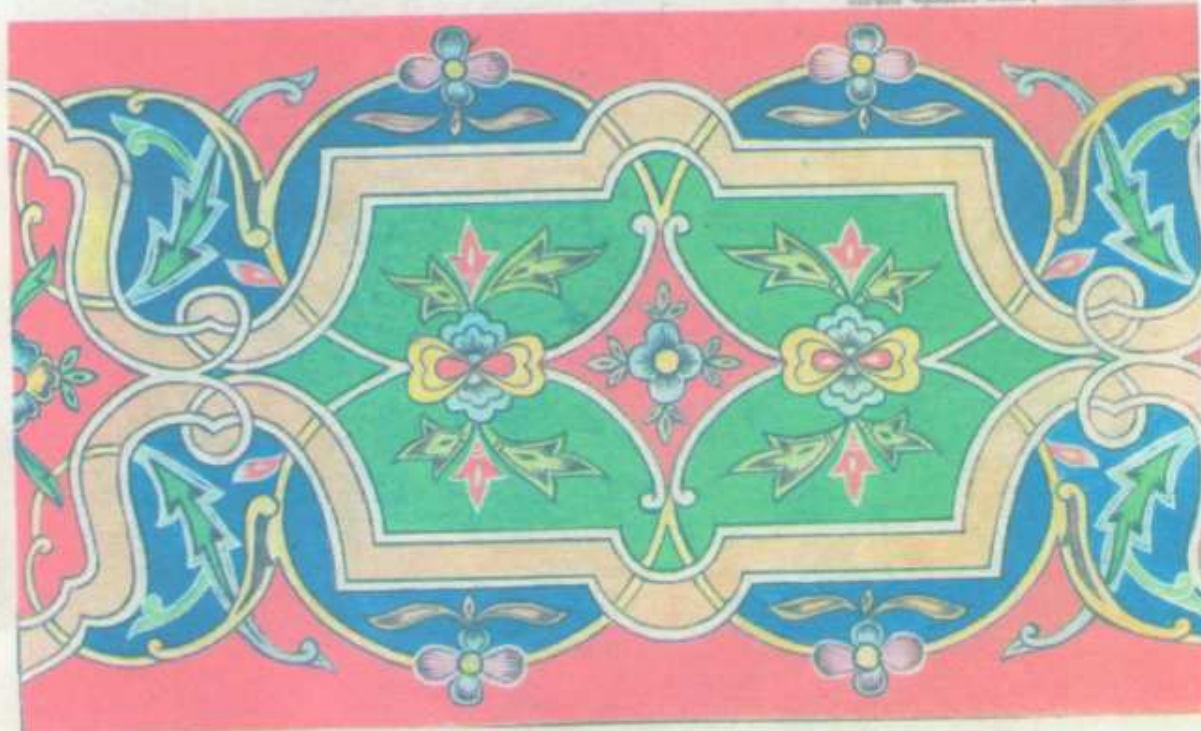

Рис. 127. Цветочный орнамент

EKOLOGIY.

Ekologik piridmetda va vaziyfalari.

Tirik organizimning uyshganlik darzasiga kuraekologiya autguligi va senikligiga bilinadi.aniqlikdagi oloxida organizim uning aniq muxim bilim uziga uzluksiz taqdit etiladi uning xayoli va o'zini qanday tutishi o'zgartiradi.

Aniqlikda organizim guya tizmining boshqa kampnetlarida ajratib olinadi yani tizimdan tashqarida alaxida kirib chiqadin shunday qilib aytilgan aloxida zonaning muzit bilan o'zara tasiri o'zgaradi autikilarning kenurgan qarab uning vaziyfasiga bur turga munosib alaoxida zunalar gurni o'rgatish kirsgadi. Bairoq bunday tatqiyqot u uyoki bu turning biyologik xususiyatlarini tushunib olish uning uzgarib turish biyologik xususiyatlari tushunib olish uning qanday tushunish va miqdori oldidan aytish bunday usulga uzini inson manfatlari yolida basgqarish imkoni beradi musular ayor darxt turlarini yonidan borib etiladigan suniy daraxtlarga muqari payda bo'ladigan boshqa o'simliklar va xayvon turlari bilan bildirgan barcha o'zaro tasirida foydalanlmas ekan o'simliklarni tiklashga doyr ishlari mufoqiyatli amlga oshirsh bulmaydi. Ammo buning uchun mashir o'simliklar va xayvaolarning birinch xusiyati yaxshi bo'lib olish darkor.

Organizimlar guruxlarini ularning davlatga belgida va o'zora alaoqada xar tomonlama o'zgarishi sinikalagyining manosidir .Ekalagiya shuningdek naqqoshning aniq abektlarini va muxutlar buyich xam tsniflanadi masalan odam va hayvonlar ekalagiyasi o'simliklar ekalagiyasi mikroorganizmlar ekalogiyasi orasida o'z navbatida Bu guruxlarning barchasini zinar darajasida papalatsiyonlar darajasida tatqiq qilish mumkin, Tatqiqot shuday turga atmsferada fazoga boshliqda o'tgazishda xam mumkin , Tirik organizimlar turapik mutadil va qutubiy iqlim sharoyitda tabiy turkumlarda shuning daek ifodalangn va ifloslanmagan muxutda xayot kechiradi. Xozirgi vaqtda ekalogiya tatqiyqotlarning tabiy mexanik iflslashbilan bog'liq bunday yunalishlar ijodiy ruvojlanihda. Odam va kishlik jamiyati ekalagiyasi alaxida maqamga egadir inson ekalagiyasi degandabiysfera va tmasferaning o'zora munasabatlarinining ularning qonunlari tabiy muxtining inson va odamlar gurnga kiradi o'zgaruvchan bir necha fiti mavjum tushuniladi.

Ekalogiy fani sifatida biyologiyaning tirik soxalariga asoslanadi shunigdek belogiyadan toshqari findlr bilan bo'yalgan Ekologik tatqiyqotlar tayinidagi usular va tushunch suyunida shu munosabat bilan kiyngi yilarda jog'rafiya ekalogiya gulbul ekalogiya kimyoviy ekalogiya munim ekalgiya va boshqa qoshimchlar joriy qilingan xozirda inson o'z yoshi doyrasida kishini kehgaytirib uningqadami nafaqat yi terifik atrofida keskin foydalanadi.

Bu xolat butunlay uyangimumalar keltirib chiqaradi ular tabiy ekanligini bilan yaqindan bog'liq bulgan firimit ekalogiyasi o'rganadi sonat karxonalari sharoyitida inson va musunlarni o'zoramunosabatlari murakab va kup temislidir, Bu joylarda o'zga xis xarkat sharqir surni tutishi yoroqliligini va boshqa shrt shroyitlar bilan bog'liq ekologik omilar paydo bo'lib turadi insan va musulmanlarni o'zmunasabatini tog'ridan bin ekanligini namuna olgan va mexnat muxofazasini bir qismi xisoblandi bir-biridan uzoq bulib kirgan bu

bilim soxalari bir umimiylik ekalogik aloqadorlik erishdiriladi ularning barchasi bir qtor atamalar tushunchalarni ularning izloxatlari umumiy qonunlari va ularning turlari o'z ichiga oladi o'ziga xos albomga tayanadi bugun kunda xam bir mutaxasis anshu albom bilan olish uchun o'z ishida foydalan bilish shart.

Yuqorida keltirilgan izoxlar asirda xozrgi zoman ekalogiyasi asosiy fikirlarga quydagicha tasavur mumkin

- xaytning tshkil topish qonunitatilari sh jumladan tabiy jumlar va umumiy bilogik atirpoget tasir munosabat bilan shu qonuiyqlarni tastiqlanadi.
- Biyologik tabiy boyliklardan aqilona foydalanishni ilmiy asoslari yanada insaon xujalik filiyati tasir ostda tabiyatda roy beradihgan o'zgarishlardan bulishi biyosferada kuchadigan jaroyon boshqarish va inson yashaydigan muxit saqlab qolish.
- Papaluslar miqdarini trtibga soliah
- U yoki bu tarkibgqisimlar va yondashib elamentiar xususiyatlarini aniqlash ekalogik ediksuyalarini shu jumldan tabiy maxsul bulganligi itilishlik.
- Buzulgan tabiy jismlarni tiklash shu jumladan foydalanishdan chiqarib tashlangn qishloq xojalik cheka tinikis qurgan tupuroq xosildarlikni suv xavuzlar va boshqa ekizimlar maxsuldarligi tiklash-biyosferada etilgan qilib maydonlar saqlash.

Muxit sifatida saqlash va yaxshilash buyich texnikaviy xuquq tashkiliy baoshqarishi buyich uziga muljalangan tadbirlar majmuyi takamillashtirib pravit maqsadi axoli salomatligi darajsini turmish sifati kurish.

Shaxs tarbiyasi talim mazmuni va reja uyg'unligi.

O'quvch jamiyatda yshar ekan shuni jamiyat talbalari g'oyalari usularida o'zining fizalogiylarinin qiziqish intilish xudi xozirchalik tafgul shakilantirib va ruvojlantirib beradi shunqlik nazaridan talim tarbiya maqsadim belgilari mazmunli ttanlash vaqtigina pedagog pisixalogiya dedaktik modiyvazvingina bulib qolishdan ijtimoyi iqdisodiy siyosiy madaniy maslardan xisaolanadi. Jamiyat talim tarbiyada tizmni va shxsiy foliyat bir biridan ajralgan xolda rasvur qilish mumkin emas talim mazmuning iqdisadiyligi esa ushbu jarayoning o'z katta juda katta kulamduligini yirik sarif xarajatlar talab etish va piravit natijjada taxmunda shakil unad shaxsning foliyati binasik jamiyatning iqdisodiytga tasir etish bilan belgilanadi bilim kunikma va malakalarining shaxslar tomonidan o'zlashtirish turli xislatlarning shakilantirish ijtimoyi mavjud qoydalariga roya qilish kishining madaniyati axlaoqi yetukligini bildirish Bu es o'z navbatida. Mashxur avlod xayotiy tajiriybasini negizini tashkil etadi Yosh avlodning ajdodlari xayotiy tajiriybasini bevosita o'zidan o'rgatish o'tmish avlog tajiriybasini bevosita turli manbalarda o'zgartirish xam qaysidir manoda talimning turli qurolarini tashkil etadi talim mazmuni uch yirik yonalishda tajiriybalarni o'zlashtirish tarbiya va bolalarning ruvajlanishning Mashxulatini birgalikda Pedagogik olim I Lerin talim mazmuni tarkibiy qisimlarida deb quydagilar qjratiladi Tabiyat jamyat tafakur texnika va foliyat vasitalari tog'risida bilimlar tuzim umumiy qalbiy va amoliy kunikmalar tuzmI kunikmalar va tajiriybalar kursatilgi bilan tarbiya va shaxs

xislatlarining ruvojlaniishi mavxumligich qolgan Fikirimizcha talim mazmuni shaxs xislati bulgani bilan kunikma va malaklar tajiriybasida tafakurni shakilantirish belgilaridan tsavur etigandagina toliq ifodalangan buldu. Talim mazmunibelgilashda fovqulatdagina tajiriybalarni o'zgartirish bilan kunikma va malakalarni shakilantirib tarbiyalash va ruvojlantirish buyrqlari tasnifi Talim mazmunibelgilashda faqatgina kapirblarni urganish bilan kunikma va malaklar o'zlashtirishga butun etibori qarqtish bir tomonlama uziga keltirish.

Respuvlikamizda talim tarbiya takomil isloxat qilishini birinchi bosqichda quydagilarga asosiy etibor qaratgan tog'risidagi qonun muvofiq talim tarbiya mazmuni tarkibiyb qaytq qurish va tubdan yangilash talim oluvchilarni yuksak tolim olish darjasi malkasi madaniy malkaviy axlaqiy saviyasining sifatini nisbtan qulaydagina zarut talablar belgilab beruvchi davlat talim sifatini yaratish va joriy etish yuriqligini o'quv mutaxasis dediktiv axborat tamunotining yangi avlodini ishlab chiqishga va joriy etishga yaratilgano'quv matiryali o'quvchlar va o'qituvchilar tarbiyaviy ular o'ziga xos tomonlar qoydalrig roya qilganxolda yratish va maxaliy xususiyatlari xisobiga olish lozim. Talim mazmuni belgilashda o'quv rejalari muxum o'rin tutadi o'quv rejalari talim mazmuni aniqlash xujat bilan tegishli talim mazmuni aniqlavchi xujat bilan tegishli talim musaida o'qitiladigan fanlar xajmini va miqdori xamda ularga o'quv choragida xafda oyda yilda ajratiladigan vaqt kulami belgianadi o'quv jarayoni shartli ravushda ikki turga ajratish mumkin 1 Namunaning o'quv rejlari 2 ishchi o'quv rejalalar.namuna o'quv rejalari umumiy davlat miqiyosida tuzilib tashkilandi ishchi o'quv rejasi اساسida tuzuldi.

Talim tizimi islox qilishning samarali guli o'quv rejalari yartish mexnatini yangilash va bu jarayoning xar bir bosqichida talim vaziyfalari to'g'ri belgilb olishdan iborat.

Xulosa

Mamilakatimizda kadirilar tayorlash ilmiy dasturi talablari bajarishni turlich davri davomida etilmoqda chunki maffaqiyatli davometiradigan masyliyat

jamiyatning yosh bigiungi zimasig tushadi bu yosh bugungi kunda boshlang'ich folik maktabga talim tarbiya olayitgan va qizlar talimning turli bosqichlaridan o'quv shakilida bilimva tarbiya olayotgan yosh yigit va qizlar birinchi navbatda mustaqil g'oyalarga sodiq xis o'yg'atish zarur.

Pirizdentimiz I Karimov aytganidek taebiyada ustoz bulishi uchun boshqatdan aqil idirokni o'sdirish uchun marifat ziyosida baxramant xaqiyqat ustuvorligi xaqiqiy fuqora etish uchun eng avola tarbiyachini o'z anashunday talablarga munosib bulishi kerakkurinib turibdiki bugungi yosh ovlod tarbiyasini yetuk insonlarga amaliy jixatdan trbiya oluvchlarga insonlarga o'rnak bulib oladigan birbiylar gina ishonch mumkun zamonaviy tarbiya ilmining asosiy tomonlardan biri ham anashunday iborat.

Bu xaqida 21asrda yashab o'tgan olim dona murabiy shart va ulug' ruxshunos Muslixdun Sadiy Sheroziy o'zining asarlarida kishilarning mexnat kasib xunar muximi o'zlashtirishga. Amaliy foliyatimiz va turmush tarizimizdan malumki tolim tarbiya jaroyonida yutug' o'qituvchining chuqur bilim moxaratini barkomaligini g'oyoviy ksbini yetukligi isdidoti va manaviy yuksalishga bo'g'liq buladi.

Shunga kura o'qituvchi bugungi ishtimoyi jixoz talablarga tula javob brradi mukamal bulishi darkor.

Bu mukamal bir talim olayotgan oliy maktob taminlaydi turt yil davomida ushbu oliy dargoxda o'zim kup bilim va xunar olishga jamiyatimizga yetuk barkomol ovlad yetgazib berish sanotshunaslik bilan tugatodi. Mamilakat va xalq manfati kuzlagan xolda men xam o'sib kelayotgan yoshlarimiz ushbu oliy dargoxning pirfesir o'qituvchilaridan olganbilim va xunarlar uoshlarga sitqi dildan o'rganish unda beraman bundan tashqari ushbu dmen g'am xali qilib kelgan kafedira mudirmiz A. Q. Raximovga diplom loyixasiga mavzusiga o'z maslaxat va bilimlar yaqinidanyordam bergan uctoiz o'quvchilar Komolidin Abdurayimov Turayvga F A Meliqulov va Davlat kamisiya rayisi xayot azolariga o'z minatdorchilik bildiraman.

ADABIYOTLAR

1. I.A.Karimov "vatan sjdagox kabi muqadas o'zbekiston 1996 yil.
2. I.A.Karimov bunyodkorlik yo'lida o'zbekiston 1996 yil
3. X. Karemov O'zbekiston " Forman va qarorlar" 236 bet 2001

4. Q. Qasimov Naqoshlik T. O'qituvchi 1992 yil
5. S. Boltayev o'zbek xalq amaliy bezak sanati 1991 yil
6. M. Raximov O'zbekiston badiy akademiyasi t 1990 yil
7. A.S.O'ralov Mujiza yaratish sanati Samarqand yil
8. M.Mirza Axmadov boshlang'ich badiy Naqish uslubiyati 2001 yil
9. I.Azomov O'zbekiston naqish nigorlari 1997 yil
10. Karvchinya i Merlenis K. Atxtektor ornutment I bilimi D naqish 1994 yil
- 11.M.mirzaaxmadov S. Bulatov O.Fayzulayov yog'och o'yma korlik T o'qitish 1996 yil.
- 12.J. Basitxonov ginchikorlik sanati 1990 yil
- 13.M.S Boltayev giyometirichisgi giruminzar b arxitoktor sirideniy Azi 1990yil
14. Ziyonet.uz